

UWAGI METODOLOGICZNE

Akty prawne obowiązujące w Polsce od 1921 roku do 2011 roku w zakresie systemu edukacji.

- Dekret z 7 lutego 1919 roku o obowiązku szkolnym Dz.Pr.P.P. 1919 nr 14 poz. 147
- Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych Dz.U. 1922 nr 18 poz. 143
- Ustawa z dnia 11 III 1932 roku o ustroju szkolnictwa, Dz.U. 1932 nr 38 poz. 389
- Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, Dziennik Urzędowy Resortu Oświaty 1944 nr 1
- Rozporządzenie kierownika Resortu Oświaty z dnia 24 X 1944 roku w sprawie bezpłatności nauki w państwowych szkołach średnich, zawodowych o zakładach kształcenia nauczycieli, Dz. Urz. Resortu Oświaty 1944 nr 1/4 poz. 3 i 4
- Ogólnopolski Zjazd Oświatowy w Łodzi 18-22 VI 1945 roku
- Instrukcja z dnia 16 VII 1945 roku w sprawie realizacji obowiązku szkolnego i organizacji szkół powszechnych w roku szkolnym 1945/46 w szkolnictwie ogólnokształcącym i zakładach kształcenia nauczycieli, Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty 1945 nr 2 poz. 62
- Dekret z dnia 23 X 1945 roku o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym, Dz.U. 1945 nr 50 poz. 304/20
- Dekret z dnia 23 XI 1945 roku o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym, Dz.U. 1946 nr 2 poz. 9
- Dekret z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego, Dz.U. 1947 nr 66 poz. 415
- Instrukcja z dnia 4 V 1948 roku w sprawie organizacji roku szkolnego 1948/1949 w szkolnictwie ogólnokształcącym, Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty 1948 nr 5 poz. 86
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1949 r. o likwidacji analfabetyzmu Dz. U. 1949 r. Nr 25
- Uchwała Prezydium Rządu z dnia 23 VI 1951 roku w sprawie ustroju szkolnictwa zawodowego, M. P. nr A-59 poz. 776
- Ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki, Dz.U. 1952 nr 6 poz. 38
- Dekret z dnia 23 marca 1956 roku o obowiązku szkolnym Dz. U. Nr 9
- Uchwała Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1957 roku w sprawie zmiany ustroju szkolnictwa zawodowego, Monitor Polski 1957 nr 54 poz. 336
- Ustawa z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, Dz.U. 1958 nr 45 poz. 226
- Ustawa z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych, Dz.U. 1958 nr 68 poz. 336
- Ustawa z dnia 15 VII 1961 roku o rozwoju systemu oświaty i wychowania, Dz.U. 1961 nr 32 poz. 160
- Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 13 X 1973 roku w sprawie systemu edukacji narodowej, Monitor Polski 1973 nr 44 poz. 260
- Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 26 I 1982 roku, Monitor Polski 1982 nr 5 poz. 21
- Ustawa z dnia 26 I 1982 roku Karta Nauczyciela, Dz.U. 1982 nr 3 poz. 19
- Ustawa z dnia 12 IX 1990 roku o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 1990 nr 65 poz. 385
- Ustawa z dnia 7 IX 1991 o systemie szkolnym, Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425
- Ustawa z dnia 7 IX 1991 roku o systemie oświaty, Dz.U. 1996 nr 67 poz. 329
- Ustawa z dnia 25 VII 1998 roku o zmianie ustawy o systemie oświaty, Dz.U. 1998 nr 117 poz. 759
- Ustawa z dnia 8 I 1999 roku. Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, Dz.U. 1999 nr 12 poz. 96

Dekret z 7 lipca **1919** roku to pierwszy oficjalny akt ustawodawczy, którego celem było ujednoczenie systemu oświaty. Wprowadzał on obowiązkową 7-letnią szkołę powszechną dla wszystkich dzieci od 7 do 14 roku życia. Szkoła miała być bezpłatna, co nakładało na państwo obowiązek zapewnienia dostępu do niej wszystkim dzieciom.

W **1945** I reforma szkolnictwa w systemie szkolnym Polski Ludowej zniósła trzystopniowy podział szkół podstawowych, istniejący od reformy szkolnej z 1932 roku, wprowadzając szkołę podstawową o jednolitym programie w miastach i na wsi. Klasy I i II gimnazjum przekształcono w klasy VII i VIII szkoły podstawowej, natomiast III i IV klasa gimnazjum włączona została organizacyjnie do 2-letniego liceum.

W **1947, dekretem z dn. 28 października 1947** o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego, utrzymano istniejący już w okresie międzywojennym podział na szkoły wyższe akademickie i zawodowe (nieakademickie) oraz wprowadzono dwustopniowość studiów (3- lub 4-letnie zawodowe i 2-letnie magisterskie) z wyjątkiem akademii medycznych. Szkoły akademickie posiadały prawo nadawania stopni magistra i doktora.

Od roku szkolnego **1948/1949** organizacja szkolnictwa przybrała następujące formy:

- a) jednolita szkoła ogólnokształcąca stopnia podstawowego (7-letnia) i licealnego (4-letnia),
- b) szkoła ogólnokształcąca stopnia podstawowego 7-letnia,
- c) szkoła ogólnokształcąca stopnia licealnego 4-letnia na podbudowie szkoły podstawowej.

Dzięki Ustawie z dnia 7 kwietnia 1949 r. o likwidacji analfabetyzmu w **1949–51** przeprowadzono akcję zwalczania analfabetyzmu, przeważającą większość analfabetów w wieku 14–50 lat objęto obowiązkową nauką czytania i pisania.

Na podstawie Uchwały Prezydium Rządu z **1951** roku w sprawie ustroju szkolnictwa zawodowego stworzono:

- a) szkoły przysposobienia zawodowego dla młodzieży 16-19-letniej (trwające od 4 do 11 miesięcy nauki), dające praktyczne przygotowanie do zawodu,
- b) zasadnicze szkoły zawodowe na bazie klasy siódmej (2-letnie), kształcące robotników kwalifikowanych,
- c) technika i licea zawodowe (3-4-letnie, ewentualnie 5-letnie) na bazie klasy siódmej, kształcące techników ze średnim pełnym wykształceniem zawodowym i możliwością kontynuacji nauki na studiach,
- d) szkoły majstrów, przeznaczone dla robotników wykwalifikowanych z doświadczeniem zawodowym w celu ich dokończenia.

Ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i pracownikach naukowych zniósła podział szkół wyższych na akademickie i zawodowe, wprowadzając studia I i II stopnia. Studia I stopnia, przeważnie 3-letnie, miały za zadanie przygotować kwalifikowane kadry do prac w różnych zawodach. Studia II stopnia i jednolite kształciły kadrę naukową i przygotowywały do samodzielnej pracy badawczej.

Dekretem z dnia 23 marca 1956 roku o obowiązku szkolnym wydłużono obowiązek szkolny do 16 roku życia i uznano za obowiązkowe ukończenie 7 klas szkoły podstawowej.

Uchwała Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1957 roku w sprawie zmiany ustroju szkolnictwa zawodowego przedłużyła czasu pobierania nauki w szkołach zawodowych do trzech lat, a w technikach do pięciu.

Ustawa z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy, dała możliwość młodocianym zatrudniania przez zakłady pracy tylko w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub odbycia wstępnego stażu.

Zgodnie z **ustawą z dnia 5 listopada 1958 r.** o szkolnictwie wyższym szkoły wyższe mogą prowadzić studia zawodowe, magisterskie, doktoranckie, podyplomowe i kursy doskonalenia zawodowego oraz inne studia i kursy specjalne.

III reforma szkolna, zapoczątkowana **ustawą sejmową z 15 VII 1961**, wprowadziła:

- a) obowiązkową 8-klasową szkołę podstawową, a obowiązek szkolny zaczynał się w roku, w którym dziecko kończyło 7 lat i trwało nie dłużej niż do roku, w którym uczeń kończy 17 lat,
- b) 4-letnie licea ogólnokształcące mające zapewnić wykształcenie ogólne i politechniczne niezbędne do podjęcia studiów wyższych,
- c) 2- lub 3-letnie szkoły zasadnicze,
- d) 4- lub 5-letnie technika i licea zawodowe (2-3-letnie dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych),
- e) 5-letnie licea pedagogiczne.

Rok szkolny **1970/1971** zakończył reformę szkolną w średnich szkołach ogólnokształcących.

Rozbudowano 2-letnie studia nauczycielskie, utworzono w **1969** wyższe szkoły nauczycielskie.

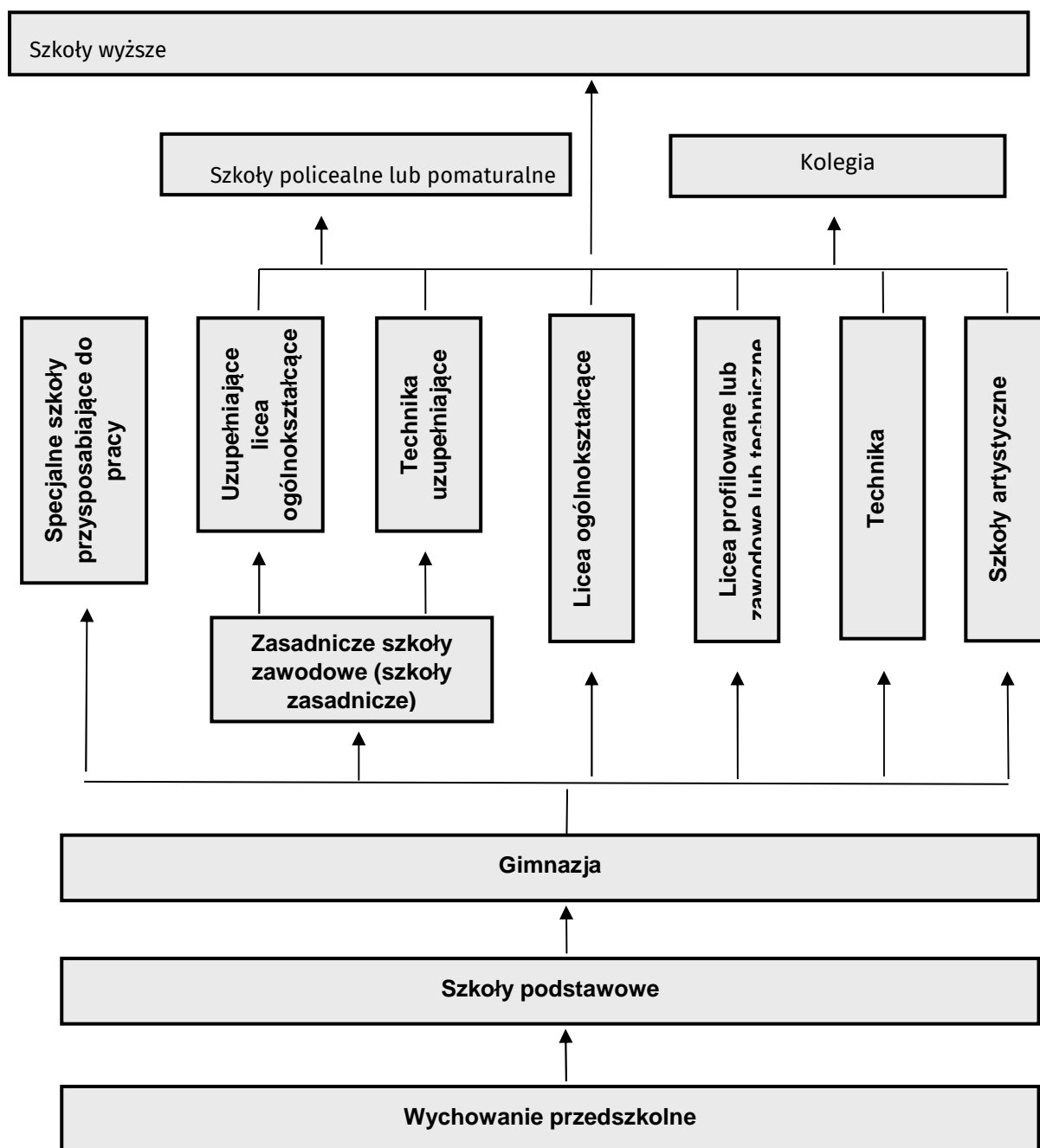
Uchwalona **1997** przez sejm *Konstytucja RP* wydłużyła obowiązek nauki do 18. roku życia oraz zobowiązała władze publiczne do zapewnienia obywatelom powszechnego i równego dostępu do wykształcenia.

W **1999** została wdrożona reforma ustrojowa systemu oświatowego, która wprowadziła:

- a) 6-letnią szkołę podstawową, kończącą się sprawdzianem nabytych przez uczniów kompetencji,
- b) 3-letnie gimnazjum, kończące się egzaminem preorientującym, oraz szkoły ponadgimnazjalne,
- c) 2-letnie szkoły zawodowe zostały zorientowane na uzyskanie tytułu wykwalifikowanego robotnika lub pracownika o równorzędnych kwalifikacjach w wyuczonym zawodzie,
- d) 3- 4-letnie technika,
- e) 3-letnie licea profilowane, realizujące wspólny dla wszystkich uczniów kanon kształcenia ogólnego oraz kształcenia w danym profilu, opartym bądź na rozszerzonym programie grupy przedmiotów ogólnokształcących, bądź przedmiotów i zajęć określonych w podstawach programowych profili kształcenia zawodowych,
- f) 3-letnie licea ogólnokształcące,
- g) 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące na podbudowie szkoły zasadniczej,
- h) 3-letnie technika uzupełniające na podbudowie szkoły zasadniczej,
- i) 2-, 3- lub 4-semestralne policealne szkoły zawodowe umożliwiały zdobycie kwalifikacji w konkretnym zawodzie na poziomie średnim technicznym lub równorzędnym,
- j) szkoły pomaturalne.

Kształcenie nauczycieli odbywało się w 3-letnich kolegiach nauczycielskich i kolegiach języków obcych; 2-letnie studia nauczycielskie zlikwidowano.

SYSTEM EDUKACJI W POLSCE w latach 2002-2011

Poziom wykształcenia w spisach powszechnych

Poziom wykształcenia oznacza najwyższy cykl kształcenia w szkole lub w innym trybie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą do zaliczenia wykształcenia do danego poziomu jest uzyskane świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie).

W związku z reformami oświaty, które wprowadzały zmiany w poziomach wykształcenia w okresie od Spisu w 1921 roku, poniżej przedstawiono klasyfikacje opisujące poziom wykształcenia ludności w poszczególnych spisach oraz definicje wybranych pojęć.

NSP 1921

Informacje o poziomie wykształcenia ustalano dla osób w wieku 10 lat i więcej, natomiast dla osób w wieku powyżej 7 lat badano posiadanie umiejętności czytania i pisania. Klasyfikacja poziomu wykształcenia obejmowała następujące podziały:

- **wyższe** – dla osób kształcących się w wyższych zakładach naukowych bez różnicy specjalności. Nieukończone wykształcenie wyższe liczone razem z ukończonym,
- **zawodowe średnie i niższe** – dla osób uczęszczających do szkół zawodowych rolniczych, rzemieślniczych, na kursy akuszerskie, aptekarskie, buchalterskie itp. Nieukończone wykształcenie zawodowe liczone razem z ukończonym,
- **średnie** – dla osób, które ukończyły 4 lub więcej klas szkoły średniej ogólnokształcącej (humanistycznej, neo-humanistycznej, klasycznej, pensji żeńskiej, korpusu kadetów itp.), względnie uczęszczały do seminarium nauczycielskiego,
- **początkowe** - dla osób uczęszczających do szkoły początkowej lub które ukończyły mniej niż 4 klasy ogólnokształcącej szkoły średniej,
- **wykształcenie domowe,**
- **analfabeci** – dla osób nieumiejących czytać ani pisać,
- **wykształcenie i umiejętność czytania niewiadoma.**

NSP 1931

Zbierano jedynie informacje o posiadanych umiejętnościach czytania i pisania, które ustalano dla osób w wieku 10 lat i więcej wg następującego podziału:

- **umiało czytać i pisać**
- **umiało tylko czytać**
- **nie umiało czytać ani pisać**
- **nie wiadomo**

NSP 1950

Zbierano jedynie informacje o posiadanych umiejętnościach czytania i pisania ustalano dla osób w wieku 10 lat i więcej wg podziału na miasto i wieś w województwie oraz Polska ogółem.

- **umiało czytać i pisać**
- **nie umiało czytać ani pisać**

NSP 1960

Informacje o poziomie wykształcenia ustalano dla osób w wieku 14 lat i więcej, natomiast dla osób w wieku 7 lat i więcej badano posiadanie umiejętności czytania i pisania. Klasyfikacja obejmowała następujące podziały:

- **wyższe ukończone** – dla osób posiadających dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia lub drugiego stopnia albo studiów jednolitych (*uzyskały dyplom zawodowy szkoły wyższej lub dyplom z tytułem magistra, inżyniera, lekarza itp.*),
- **wyższe nieukończone** – dla osób, które nadal uczęszczają do szkoły (uczelni) i nie otrzymały dyplomu ukończenia studiów pierwszego stopnia lub drugiego stopnia albo studiów jednolitych (*uzyskały dyplom zawodowy szkoły wyższej lub dyplom z tytułem magistra, inżyniera, lekarza itp.*),
- **średnie ogólnokształcące ukończone** – dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (duża matura) w gimnazjum ogólnokształcącym (w przedwojennym 8-klasowym – tylko klasy od 4 do 8), w liceum ogólnokształcącym, w szkole realnej (klasy 4 i wyższe), pensji żeńskiej (klasy 4 i wyższe), w szkole jedenastoletniej (klasy 8 do 11),
- **średnie ogólnokształcące nieukończone** – dla osób, które nie uzyskały świadectwa dojrzałości lub są w trakcie nauki w szkole średniej ogólnokształcącej,
- **średnie zawodowe ukończone** – dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (duża matura) w technikum, liceum zawodowym, średniej szkole medycznej, liceum pedagogicznym, studium nauczycielskim, szkole artystycznej II stopnia, w Technicznych Zakładach Naukowych Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, w Szkole Morskiej, w Szkole Rybołówstwa Morskiego,
- **średnie zawodowe nieukończone** – dla osób, które nadal uczęszczają do technikum, liceum zawodowego, średniej szkoły medycznej, liceum pedagogicznego, studium nauczycielskiego, szkoły artystycznej II stopnia, w Technicznych Zakładach Naukowych Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, w Szkole Morskiej, w Szkole Rybołówstwa Morskiego,
- **zasadnicze zawodowe ukończone** – dla osób posiadających świadectwo gimnazjum zawodowego, szkoły zawodowej doszkalającej, szkoły rzemiosł budowlanych, szkoły przysposobienia zawodowego (rolniczego), szkoły artystycznej I stopnia, 2-letniego korespondencyjnego kursu rolniczego – uzyskując tym samym dyplom wykwalifikowanego robotnika, czeladnika, itp.,
- **zasadnicze zawodowe nieukończone** – dla osób, które nadal uczą się w gimnazjum zawodowym, szkole zawodowej doszkalającej, szkole rzemiosł budowlanych, szkole przysposobienia zawodowego (rolniczego), szkole artystycznej I stopnia, 2-letnim korespondencyjnym kursie rolniczym i nie uzyskały dyplomu wykwalifikowanego robotnika, czeladnika, itp.,
- **podstawowe** – dla osób, które ukończyły szkołę (*ze wskazaniem ile klas szkoły podstawowej ukończyła dana osoba*), której program w pierwszych klasach rozpoczyna się od nauki czytania i pisania,
- **podstawowe nieukończone** – dla osób, które nadal uczęszczają do szkoły, w której program w pierwszych klasach rozpoczyna się od nauki czytania i pisania (*ze wskazaniem, w której klasie teraz uczy się dana osoba*);

oraz

- **samoucy** – dla osób, które umieją co najmniej czytać i pisać, ale nie uczęszczały do szkoły lecz uczyły się poza szkołą,
- **nieumiejący pisać** – dla osób, które nie uczęszczały do szkoły lub uczęszczały, ale nauczyły się tylko czytać,
- **nieumiejący pisać ani czytać** – dla osób, które nie potrafią ani czytać, ani pisać,
- **brak informacji o poziomie wykształcenia.**

NSP 1970

Informacje o poziomie wykształcenia ustalano dla osób w wieku 15 lat i więcej, natomiast dla osób w wieku 7 lat i więcej badano posiadanie umiejętności czytania i pisania. Klasyfikacja obejmowała następujące podziały:

- **wyższe** – dla osób posiadających dyplom ukończenia szkoły wyższej, choćby pierwszego stopnia,
- **niepełne wyższe** – dla osób, które nie ukończyły szkoły wyższej (ani też pomaturalnej), ale zaliczyły co najmniej dwa lata studiów wyższych (cztery semestry); zasadę tę stosowano również do osób, które aktualnie jeszcze się uczyły,
- **pomaturalne ukończone** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia 2-2,5 letniej szkoły zawodowej, do której przyjęcie było uwarunkowane uzyskaniem przedtem świadectwa dojrzałości (matury),
- **średnie** – dla osób posiadających świadectwo dojrzałości, dające uprawnienia do ubiegania się o przyjęcie do szkoły wyższej,
- **niepełne średnie** – dla osób, które uczęszczały do szkoły średniej i uzyskały świadectwo ukończenia 4-klasowego gimnazjum ogólnokształcącego (mała matura), uzyskały świadectwo ukończenia 3 klasy szkoły o poziomie średnim,
- **zasadnicze zawodowe** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej, np. zasadniczej szkoły rolniczej, szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego, których ukończenie nie uprawnia do ubiegania się o przyjęcie do szkoły wyższej,
- **podstawowe** – dla osób posiadających świadectwo **ukończenia** szkoły podstawowej (powszechnej) – bez względu na to ilu klasowa była,
- **niepełne podstawowe** – dla osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej, ale się w niej uczyły; odnotowywano przy tym, którą klasę dana osoba ukończyła;

oraz

- **samoucy** - dla osób, które nie uczyły się w szkole, ale umieją czytać i pisać (jest to określenie umowne, pod którym mogą się także w wyjątkowych przypadkach kryć osoby, posiadające duży zasób wiadomości),
- **nieumiejący pisać oraz nieumiejący pisać ani czytać** – osoby, odpowiednio półanalfabetom lub analfabetom dla zdefiniowania odpowiednich umiejętności (lub braku tych umiejętności) – stwierdzano, że za umiejącą pisać należy uważać osobę, która potrafi napisać list, a za umiejącą czytać osobę, która potrafi przeczytać gazetę,
- **brak informacji o poziomie wykształcenia.**

*Uwaga. W tablicach wynikowych występują określenia: „**bez wykształcenia szkolnego**”. Tymi pojęciami określano łączną liczbę samouków, osób umiejących tylko czytać oraz osób nieumiejących pisać ani czytać.*

NSP 1978

Informacje o poziomie wykształcenia ustalano dla osób w wieku 15 lat i więcej. Klasyfikacja obejmowała następujące podziały:

- **wyższe ukończone** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły (uzyskanie dyplomu),
- **wyższe nieukończone** – dla osób, które nie ukończyły szkoły wyższej, ale zaliczyły co najmniej dwa lata studiów wyższych (4 semestry) oraz osób, które jeszcze się uczyły,
- **średnie ogólnokształcące ukończone** - dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (maturę) w liceum ogólnokształcącym,

- **średnie ogólnokształcące nieukończone** – dla osób, które ukończyły co najmniej 3 lata szkoły średniej oraz osób, które jeszcze się uczą,
- **średnie zawodowe ukończone** – dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (maturę) w liceum zawodowym, technikum, średniej szkole medycznej, itp.,
- **średnie zawodowe nieukończone** - dla osób, które nadal uczęszczają do technikum, liceum zawodowego, średniej szkoły, itp.,
- **zasadnicze zawodowe** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej, np. zasadniczej szkoły rolniczej, szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego, których ukończenie nie uprawnia do ubiegania się o przyjęcie do szkoły wyższej,
- **podstawowe ukończone** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia szkoły podstawowej (powszechnej), bez względu na to ilu klasowa była,
- **podstawowe nieukończone** – dla osób, które ukończyły przynajmniej pierwszą klasę szkoły podstawowej (powszechnej),
- **bez wykształcenia szkolnego** – dla osób nieposiadających żadnego wykształcenia szkolnego, określających się jako samoucy (jeżeli umieją czytać i pisać), umiejących tylko czytać (półanalfabeci), nieumiejących pisać ani czytać (analfabeci),
- **wykształcenie nieustalone.**

Uwaga. W tablicach zastosowano również skróconą klasyfikację poziomów wykształcenia, likwidując m.in. poziomy nie ukończone /wyższe nie ukończone i policealne włączając do średniego ukończonego, a średnie nie ukończone: zawodowe – do zasadniczego zawodowego, zaś ogólnokształcące do podstawowego ukończonego.

NSP 1988

Informacje o poziomie wykształcenia ustalano dla osób w wieku 15 lat i więcej. Klasyfikacja obejmowała następujące podziały:

- **wyższe** – dla osób posiadających dyplom ukończenia szkoły wyższej,
- **średnie** - dla osób posiadających świadectwo dojrzałości, dające uprawnienia do ubiegania się o przyjęcie do szkoły wyższej,
- **zasadnicze zawodowe** - dla osób, które ukończyły szkołę zawodową na poziomie ponadpodstawowym, ale której ukończenie nie uprawnia do ubiegania się o przyjęcie do szkoły wyższej,
- **podstawowe ukończone** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia szkoły podstawowej (powszechnej),
- **podstawowe nieukończone** – dla osób, które ukończyły przynajmniej pierwszą klasę szkoły podstawowej (powszechnej),
- **bez wykształcenia szkolnego** – dla osób, które nie ukończyły nawet jednej klasy szkoły podstawowej,
- **nieustalony poziom wykształcenia.**

Uwaga. W tablicach zastosowano skróconą klasyfikację poziomów wykształcenia, nie uwzględniając nie ukończonych i zaliczając wykształcenie: wyższe nieukończone do średniego, średnie nieukończone do podstawowego, z wykształceniem policealnym do średniego.

NSP 2002

Informacje o poziomie wykształcenia ustalano dla osób w wieku 13 lat i więcej. Klasyfikacja obejmowała następujące podziały:

- **wyższe:**
  - **ze stopniem naukowym** - dla osób posiadających stopień doktora, doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora,
  - **z tytułem** - dla osób posiadających tytuł magistra, magistra inżyniera, lekarza lub równorzędny uzyskany po ukończeniu studiów drugiego stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich,
  - **z tytułem zawodowym** - dla osób posiadających tytuł inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty - dla osób po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- **policealne:**
  - **z maturą, pomaturalne** - dla osób posiadających dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły pomaturalnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa dojrzałości (matury),
  - **bez matury** - dla osób posiadających dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły policealnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej;
- **średnie:**
  - **zawodowe z maturą** - dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (maturę) w szkole średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającym, liceum zawodowym, liceum technicznym, szkole artystycznej II stopnia),
  - **zawodowe bez matury** - dla osób posiadających świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkole artystycznej II stopnia),
  - **ogólnokształcące z maturą** - dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (maturę) uzyskane w liceum ogólnokształcącym lub liceum profilowanym lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem,
  - **ogólnokształcące bez matury** - dla osób posiadających świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego;
- **zasadnicze zawodowe** - dla osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego itp.), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie o poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły mistrzów,
- **podstawowe ukończone** - dla osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną powszechną) niezależnie od tego, ile klas liczyła (sześć, osiem, czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej, szkoły artystycznej I stopnia, realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej,
- **podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego** - dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej, lecz jej nie ukończyły, bądź nigdy nie uczęszczały do szkoły,
- **nieustalony.**

NSP 2011

Informacje o poziomie wykształcenia ustalano dla osób w wieku 13 lat i więcej. Klasyfikacja obejmowała następujące podziały:

- **wyższe:**
  - **ze stopniem naukowym** - dla osób posiadających stopień doktora, doktora habilitowanego, profesora,
  - **z tytułem** - dla osób posiadających tytuł naukowy magistra, magistra inżyniera, lekarza lub równorzędny uzyskany po ukończeniu studiów drugiego stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich,
  - **z tytułem zawodowym** - dla osób posiadających tytuł inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty - po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);

- **dplom ukończenia kolegium** – dla osób, które ukończyły kolegium nauczycielskie i nauczycielskie kolegium języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych, oraz studium nauczycielskiego,
- **policealne**
  - **z maturą, pomaturalne** – dla osób posiadających dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły pomaturalnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa dojrzałości (matury),
  - **bez matury** – dla osób posiadających dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły policealnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej;
- **średnie:**
  - **zawodowe z maturą** – dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (maturę) w szkole średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającym, liceum zawodowym, liceum technicznym, szkole artystycznej II stopnia),
  - **zawodowe bez matury** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkole artystycznej II stopnia),
  - **ogólnokształcące z maturą** – dla osób posiadających świadectwo dojrzałości (maturę) uzyskane w liceum ogólnokształcącym lub liceum profilowanym lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem,
  - **ogólnokształcące bez matury** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego;
- **zasadnicze zawodowe** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego itp.), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie o poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły mistrzów,
- **gimnazjalne** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia gimnazjum (gimnazja zaczęły funkcjonować w roku szkolnym 1999/2000); ponadto do tej kategorii zalicza się absolwentów specjalnych szkół przysposabiających do pracy,
- **podstawowe ukończone** – dla osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną powszechną) niezależnie od tego, ile klas liczyła (sześć, osiem, czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej, szkoły artystycznej I stopnia, realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej,
- **podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego** – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej, lecz jej nie ukończyły, bądź nigdy nie uczęszczały do szkoły,
- **nieustalone.**

Ze względu na stosowanie dokładnych wag (skorygowanych lub skalibrowanych) przy uogólnianiu wyników z badania reprezentacyjnego w NSP 2011 – w prezentowanych tablicach mogą wystąpić drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższe poziomy agregacji. Także dane prezentowane w tysiącach mogą się nie sumować ze względu na automatyczne zaokrąglania.

Od spisu w 2002 możliwe jest porównanie poziomu wykształcenia stosowanego w spisach z międzynarodową klasyfikacją poziomu wykształcenia ISCED.

Międzynarodowa standardowa klasyfikacja edukacji (ISCED) jest narzędziem do opracowania porównywalnych w skali międzynarodowej statystyk dotyczących edukacji.

Do roku 2013 dane na temat poziomu edukacji i wykształcenia były klasyfikowane według ISCED 1997, a od roku 2014 są one klasyfikowane według ISCED 2011.

Jeżeli chodzi o dziedziny edukacji, dane do roku 2015 są klasyfikowane według ISCED 1997, a od roku 2016 – według ISCED-F 2013.

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 253/2013 z dnia 15 stycznia 2013 r. zmieniające załącznik II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011 odnośnie do dostosowań w następstwie zmiany Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Kształcenia ISCED w zakresie przekazywanych zmiennych oraz podziałów.

Poziomy wykształcenia ISCED 1997

POZIOM	WYKSZTAŁCENIE	TYP SZKÓŁ
ISCED 1	Podstawowe	Szkoła podstawowa
ISCED 2	Gimnazjalne	Gimnazjum, szkoły przysposabiające do pracy
ISCED 3	Ponadgimnazjalne/ponadpodstawowe (średnie)	Liceum, liceum profilowane, uzupełniające liceum ogólnokształcące, technikum, technikum uzupełniające, zasadnicza szkoła zawodowa
ISCED 4	Policealne	Szkoły policealne/pomaturalne
ISCED 5	Wyższe	Wyższe studia zawodowe, studia magisterskie, studia uzupełniające magisterskie, studia podyplomowe, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, Kolegium Nauczycielskie
ISCED 6	Doktoranckie	Studia doktoranckie

Poziomy wykształcenia ISCED 2011

POZIOM	WYKSZTAŁCENIE	TYP SZKÓŁ
ISCED 1	Podstawowe	Szkoła podstawowa
ISCED 2	Gimnazjalne	Gimnazjum, szkoły przysposabiające do pracy
ISCED 3	Ponadgimnazjalne/ponadpodstawowe	Liceum, liceum profilowane, technikum, technikum uzupełniające, zasadnicza szkoła zawodowa
ISCED 4	Policealne	Szkoły policealne/pomaturalne
ISCED 5	Studia krótkiego cyklu	Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, Kolegium Pracowników Służb Społecznych, Kolegium Nauczycielskie
ISCED 6	Studia licencjackie lub odpowiedniki, studia podyplomowe	Studia I stopnia (tytuły zawodowe: inżynier, licencjat), studia podyplomowe
ISCED 7	Studia magisterskie lub odpowiedniki	Studia II stopnia oraz jednolite studia magisterskie (tytuł zawodowy: magister)
ISCED 8	Studia doktoranckie	Studia doktoranckie